

Автор статті:

Олена Бабич,
магістрантка
спеціальності «Соціальна педагогіка»

Науковий керівник:

Олена Остапчук,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальних технологій

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ КОМУНАЛЬНОЇ УСТАНОВИ «ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ «СОНЯЧНИЙ ДІМ»

Аналіз діяльності закладів соціального захисту для підлітків з проявами девіантної поведінки, які опинилися в складних життєвих обставинах, засвідчує існування комплексу матеріальних, кадрових та інших проблем, що обумовлює недостатній рівень подолання в дітей даної категорії агресивності, тривожності, дезадаптації, асоціальних вчинків. Оскільки заклади такого типу в нашій державі почали створюватися недавно, постала гостра проблема підготовки вихователів до роботи з дітьми, які мають прояви девіантної поведінки та дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах, що вимагає у педагогів певних особистісних якостей, професійних знань, умінь, навичок, пошуку ними нових форм, методів, прийомів та засобів роботи з означеною цільовою категорією.

Центр соціально-психологічної реабілітації дітей – заклад соціального захисту, що створюється для тривалого (стаціонарного) або денного перебування дітей віком від 3 до 18 років, які опинились у складних життєвих обставинах, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги [2].

Основними завданнями центру є:

- здійснення соціального захисту дітей, прийнятих до центру; надання дітям комплексу соціальних послуг;
- проведення соціально-педагогічної корекції з урахуванням індивідуальних потреб кожної дитини;
- сприяння поверненню дитини до біологічної сім'ї; забезпечення відвідування дітьми загальноосвітніх або інших навчальних закладів чи індивідуальному навчанню з урахуванням потреб та можливостей дитини;
- сприяння формуванню у дітей власної життєвої позиції для подолання звичок асоціальної поведінки;
- надання психологічної та інших видів допомоги батькам (або особам, які їх замінюють) дітей, які перебувають в центрі, спрямованої на повернення дитини до сім'ї;
- розроблення рекомендацій з питань соціально-психологічної адаптації дитини для педагогічних та соціальних працівників і батьків [2].

Педагогічний колектив центру соціально-психологічної реабілітації «Сонячний дім» має на меті переведення закладу в нову функціональну якість. Вихователі мають розробляти нову методичну базу для забезпечення повноцінного виховного процесу, долати негативні фактори девіантної поведінки, особистісного розвитку та ефективної соціальної адаптації дітей. При організації виховного процесу з девіантними підлітками варто опиратися на ряд факторів:

1. Урізноманітнення видів виховної роботи за рахунок раціональної організації режиму дня, що дозволяє вихователям визначити інтереси, потреби, позитивні сторони особистості;
2. Активніше включати дитину в ігрову діяльність;
3. Комплексно застосовувати психолого-педагогічні та виховні заходи;
4. Зосереджуватись на переорієнтації з діяльнісного та особистісно-зорієнтований підхід;

5. Оновлювати виховний процес на основі провідних ідей педагогіки життєтворчості;
6. Впровадження принципово нових підходів для розвитку особистості та подолання негативних факторів девіантної поведінки підлітків;
7. Оволодіння вихователями психолого-педагогічних діагностик.

Першочергове завдання колективів вихователів закладу соціального захисту – здійснити потужні практичні кроки знань, умінь, навичок та життєвих компетенцій вихованців, не втрачати практичний характер та практичну значущість у вербальному, наочному, системному підході до виховання.

Виховна система в центрі соціально-психологічної реабілітації «Сонячний дім» – це спосіб організації життєдіяльності та виховання всіх членів дитячого співтовариства, що становить цілісну і упорядковану сукупність взаємодіючих компонентів і сприяє розвитку особистості та колективу.

Виховна система охоплює весь виховний процес, інтегрує виховні заняття, культурно-масові заходи, різноманітну діяльність та спілкування.

Виховна робота – різноманітна освітня робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, організована в позаурочний час педагогічним колективом центру. Виховна робота проводиться в позанавчальний час у вигляді занять в секціях, гуртках, також стосується організації свят.

Форми організації виховання поділяють на масові, групові (гурткові), індивідуальні.

До масових форм виховної роботи належать: тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, тижні з різних предметів, зустрічі з видатними людьми, огляди, конкурси, олімпіади, туризм, фестивалі, виставки стінної преси тощо.

Читацька конференція – важливий засіб пропаганди художньої та науково-популярної літератури серед дітей, який допомагає їм глибше зрозуміти зміст та поетику твору, прищеплює літературно-естетичні смаки. Полягає в обговоренні дітьми книг і творчості окремих письменників [1, с.117].

Групові форми виховної роботи. До цих форм належать години класного керівника, гуртки художньої самодіяльності, робота з пресою, радіо- і телепередачами, екскурсії, походи та ін.

Важлива роль у виховній роботі належить гурткам творчого спрямування. Виховна цінність участі дітей у їх роботі полягає в тому, що мистецтво естетично розвиває їх, пробуджує почуття відповідальності, колективне переживання успіхів і невдач. Діти мають змогу виявити свою творчість, краще розуміють і відчують красу мистецтва, природи, людських стосунків.

Потреба індивідуального підходу зумовлена тим, що будь-який вплив на підлітка переломлюється через її індивідуальні особливості, через «внутрішні умови». Необхідною умовою успішної індивідуальної роботи є вивчення індивідуальних особливостей підлітків з проявами девіантної поведінки. Передусім важливо встановити довірливі, доброзичливі стосунки між вихователями і дітьми.

В індивідуальній виховній роботі використовують позакласне читання, гру на музичних інструментах, вишивання, малювання тощо.

Провідними формами творчої діяльності є гуртки, творчі об'єднання, студії, практичні заняття в творчих майстернях, фізкультурних секціях. До супутніх форм творчої діяльності відносяться музичні, театральні свята, виставки дитячих робіт. У якості допоміжних форм використовуються краєзнавчі, фольклорні експедиції та екскурсії, змагання, конкурси. Основним системоутворюючим компонентом діяльності в цих навчальних формах є розвиток вихователем дитячої творчості.

Роль свят і розваг полягає в найсильнішому впливі на емоційну сферу особистості підлітка. Важливо в таких святах не стільки відтворення знайомих музичних творів, віршів, ігор, відгадування загадок на теми природи, скільки включеність дітей в переживання подій. Масштабні виховні заходи готуються до свят: Нового року, Святого Миколая, 8 Березня, Дня захисту дітей.

Заклади соціального захисту покликані організувати виховний процес таким чином, щоб у результаті були помітні зміни ціннісних орієнтирів кожної особистості, яка має прояви девіантної поведінки.

Організації виховного процесу загалом є якісним новоутворенням особистості, що визначає ціннісне ставлення підлітка до себе і до навколишнього світу, вчинки, поведінку і в цілому життя дитини.

Виховання дітей у Центрі відіграє головну роль у розвитку їх особистості лише за умови, якщо воно позитивно впливає на внутрішнє стимулювання її активності щодо роботи над собою, тобто коли розвиток набуває характеру саморозвитку. Сам же розвиток відбувається за своїми внутрішніми законами. Дещо подібне спостерігається і в саморозвитку особистості. Хоча він і відбувається під впливом соціальних і виховних факторів, але вони розвивають і формують особистість лише певною мірою, завдяки якій викликають позитивний відгук у її внутрішній сфері й стимулюють власну активність у роботі над собою.

Таким чином, для успішної виховної роботи окреслені психолого-педагогічні умови повинні використовуватися в нерозривній системі.

Подальшої розробки потребує система спеціалізованої підготовки та методичного забезпечення педагогічних працівників Центру соціального захисту; комплекс умов для подолання наслідків деприваційних впливів, які пережили діти у минулому; вирішення проблеми як найкращого місця влаштування дитини; забезпечення державою соціального супроводу і контролю за умовами подальшого проживання дитини; розв'язання проблеми освіти дітей.

Використана література

1. Кукушин В. С. Теория и методика воспитательной работы : учеб. пособ. / В. С. Кукушин. — Ростов н/Д : Издательский центр «МарТ», 2002. — 320 с.
2. Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-п>.